

Kántor Zsolt

A hangolás frekvenciái

Báger Gusztáv: Zongorahangoló

Ahogy az örömet kiváltó élmény vagy maga a látvány megszüli a kontextust a versnek s a gondolatokon át beárad a valóság, az olvasó is szerzőtársává válik a szövegfolyamnak. Ez Báger Gusztávnál mindig működik. Akár durvább, akár finomabb anyagból is van a munkadarab, minden újraolvasásnál áttűnik-át-tetszik anyagán a lelkület (a szellem), ami teremtette, alkotta. S ez a hittel teli „lehelet” a *Zongorahangoló* – kötet szinte minden darabját képes életerővel lélegeztetni. Bágernél a gondolatok textúrája, finomsága is nagy műgonddal kidolgozott, tudatában van a szerző, hogy ez a közlekedő edény, más szóval: médium, amin keresztül artikulálódik a mű üzenete.

Az olvasási normák lassan változnak. A megértés viszont a világ teremtése óta ugyanaz. S Báger erre teszi a hangsúlyt. Akármennyire mély a gondolkodásmódja, a szavai világosak, tiszták.

Az online mód mindennapi tapasztalatává vált a versszeretőknek is. A papír formátum viszont maradt a régi, jó tradíció szerinti, tekintélyt érdemlő, kompakt tárgy, amit szeretünk kézbe venni s vinni. Ilyen szerethető kötet a Báger Gusztáv. Bár most, eddigi félhosszú és nagyobb lélegzetű verseit hátrahagyva, a rövidebbeket gyűjtötte egybe egy kis, vékonyka, de annál szebb kivitelű könyvecskébe, a minőség annál koncentráltabb, töményebb.

Három ciklusból áll a *Zongorahangoló*. Az elsőben (*Mágia*) a költői én viaskodása van megörökítve a nyelvvel és a világgal, a második rész (*Azúr*) az emóciók traktátusa, a harmadik ciklus (*Kharisz*) az ontológiai, lét-tani elmélkedések organikus egybeforrasztása. De a könyv nyitóverse külön áll (*Andante*), amelyben a címadó, zongorahangolós szituációt bontja ízekre a beszélő, meséli el a szomszédal történt szóváltást. A jóindulatú hangszerész, aki már nem bírja hallgatni szomszédja hamis játékát, bekopogtat a szomszédjához, hogy feljavítsa a leeresztett húrokat. Végül egy, a mindkettejük számára hasznos dialógus veszi kezdetét, amelynek a konklúziója, hogy csak az tudja meghallani fontos üzenetét a műveknek, akinek van füle a hallásra.

S ez persze a Jelenések apokalipszisének is bevonja a kontextusba. „Akinek van füle a hallásra, hallja, mit mond a Szellem a Gyülekezetnek.” De a Daniel Mason regényre is reflektál (*A zongorahangoló*), melynek főszereplője Edgar Drake azért utazott Londonból Burmába, hogy felhangoljon egy Erard zongorát. Majd a katonai bázis őrnagya, aki megbízta ezzel a feladattal, olyan hatással lesz a zongorahangolóra, hogy az a maradás mellett dönt. Elbűvöli a nyers, de varázslatos táj és a természet frenetikus ereje. Persze, beugrik a zongorahangolóról készült mozifilm is, Jil Robertson rendezése. A vers kitűnően mozgósítja az asszociációkat. Félmondatok, nüánsnyi mozzanatok jelzik, otthon van ebben a szövegvilágban.

A könyv első darabja rögtön megállítja az olvasót és fontos igazságokon rágódhat, aki rezonál. „Az összhang a zene kvintesszenciája” – fontos, világképi megállapítás. Amivel persze nem mindenki fog egyetérteni, még akkor sem, ha ez kézenfekvő volt a teremtés kezdetén. Hisz ma épp a disszonanciák világát éljük. Itt van leírva a kötet legszebb mondata: „A hangzó fény időt teremt.” Szóval, ha van jó kötetnyitő vers, ez az.

Az első ciklusból a *Mágia*, ami a ciklusnak a címe is, emelkedik ki: „Hangokat nyomkodunk a csendbe / gyurmába gyöngyöket / hangok álmok és szavak / a túlhan hírnökei ők / csönd teremt a hangot/ lát-hatatlan a látványt.” A *Mátrix*, a *Spirál* még a két legfreakventáltabb darab. De a *Napló* egyetlen sorától jobb lesz az ember napja. „Jó volna átműteni a múltat.” Igen, vissza kéne bizonyos eseményeket gyömöszölni a nem-volt-ba.

A második részben a haikuk a legemlékezetesebbek. A *Csiga* például két haikuból tevődik össze. Zseniális szerkezetben működnek a jó mondatok. „Fő a biztonság. / Lassan begyűri magát / gömb-dobozába. // Csillogó nyála / tekerő ezüst ösvény. / Magához vezet.” De a *Tavaszi hó*-ban a „mocorgó vattahalmok” vagy a *Rejtvény*-ben a hulló magokat álmodó lány szintén telitalálatok, amelyek szokatlanul sokáig elgondolkodtatják a befogadót.

A harmadik ciklusban a *Lélekmeder* nagyon tömény és szép. „Testünkéből kilép az éj, / végig a járdán, / gyufát lobbant, / halkan dudorász. // Hová megy, aki él? / Bach muzsikája átmos, / Johann Sebastian ereje / hullámzik, mint az Egek. / Félálomban hallani.”

De a *Tavaszi*, az *Angyalszárny*, a *Mozsi*, mind-mind átfogó jelegű, pontos és jól olvasható szövegek. A harmadik ciklus címe, a *Kharisz*, a kegyelem, a kiérdemeletlen kedvezés szava, ami a Bibliában a törvénnyel szemben kerül elő, például a Rómaiakhoz írt, páli levélben. S arra utal itt is, hogy az érdemek (és a hibák) helyett az embert kell tekinteni, könyörülettel kell odafordulni embertársainkhoz, mert Isten is ezt tette. Nem a teljesítményt nézte, nem a cselekedetet, mert azok gonoszak voltak, hanem a „delikvens” megváltottságát, ami azt jelenti, hogy a bárány vére rajta volt. Ez a kharisz, a kegyelmi ajándék lágy eleganciája, méltósága hatja át a harmadik ciklus munkáit. Sok darab, az ima és a zsoltárok műfajait idézi. (*Tékozló fiú, Praxis*)

Báger immár beérkezett, komoly költőnek minősül, kinek rangja és jelentősége kétségbevonhatatlan. Mindegy, hogy egyesek még a régi értetlenség felől közelítik meg, a legmértékadóbb helyeken számolnak vele. Poeta Doctus. Külön nyelve van. Amit mond, amit felfedez, azt tartós, érvényes világszemlélet szülte. Bágernek nem kellett eljutni a nyugatos impresszionizmustól és mivességtől az avantgárd, szürrealista asszociációkon át a szürmodern, szenzibilis szójátékokig, mert ezeket már a kezdettől fogva felmutatta, beépítette költészetébe. Báger ambíciója a nyelv, a lírai megszólalás segítségével birtokba venni a létet, a világot. A létismeret és az önértés azután persze eredményezte a szilárd költői identitást. A versformák változatosságában nála megmutatkozik a formai zsonglőr alázata, hogy ízig-vérig mai költő, aki minden polgárpukkasztó gesztusa mellett is fentartja a huszadik század első fele modernségének komolyságát és fenségét, s verseit arra tartja fenn, hogy bennük a legfontosabb erkölcsi dilemmákat vázolja fel.

Egyidejűleg és egymást erősítve zajlik tehát Báger Gusztáv verseiben a mitológiai és a nyelvfilozófiai igazságok leltározása, újraírása és ennek a munkának a szépsége a lírai szövegek ornamentikájában és architektúrájában rejlik. A beszédben, amit folyamatosan egyfajta metafizikai kíváncsiság hajt. A reflexivitás és az irónia a mostani kötetet még inkább áthatja, mint a korábbiakat (*Edzésterv, Mondtam-e?*), a szövegszerűség háttérbe szorul a versszerűség előnyére. Új út, amíg van ihlet és erő. És ez az attitűd, úgy tűnik, kifogyhatatlan tartalékokat rejt. Ahogy Tandori írta róla: Báger a modern klasszikusa.

(Széphalom Könyvműhely, 2015)